

Sağlık Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akılcı İlaç Kullanım Durumlarının Değerlendirilmesi

Emel Berfin Gözen¹, Hacer Şeyda Saydamlı², Muhammed Nasrullah Er^{3*}

¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mehmet Akif Ersoy Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servis Kliniği, İstanbul, Türkiye.

² İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye.

³ İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul Beylikdüzü Devlet Hastanesi Acil Servis Kliniği, İstanbul, Türkiye.

Özet

Amaç: Bu araştırma, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanım durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluştururken örneklemini 259 öğrenci oluşturdu. Veriler, 20 Ocak- 20 Mayıs 2022 tarihleri arasında veri toplama formu ile toplandı. Verilerin analizinde, frekans, ortalama, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %76.8'inin ağrı nedeniyle ilaç kullandığı, %82.6'sının en sık ağrı kesici ilaç kullandığı, %77.6'sının tedavi dozu tamamlandığında ilaç kullanımına son verirken %66.8'i hekim önerisine göre ilaç kullanımına son verdiği, %40.5'inin ilaçları her zaman reçete ile aldığını, %81.1'nin daha önceden kullanılan ilaç olması nedeniyle reçetesiz ilaç kullandığı, %92.3'nün hekime danışmadan ağrı kesici kullandığını, %95.4'ünün hekimin önerdiği saate ilacı kullanma durumuna dikkat ettiği, %80.3'nün kullandığı ilacın prospektüsünü okuduğu, %82.5'sinin evde ilaç saklarken kullanma talimatında yazan koşullara dikkat ederek ilaç sakladığı ve %86.1'nin saklanan ilaçları gerek gördüğünde kullandığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, sigara kullanımı değişkenleri ile akılcı ilaç kullanımı arasında anlamlı fark olduğu belirlendi ($p<0.05$).

Sonuç: Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımına ilişkin bazı konularda (ilaçları reçete ile alma, hekim önerisi dışında ilaç kullanmama, hekimin önerdiği süreden önce ilacı kullanmayı bırakmama) yetersizliklerinin olduğu saptandı. Bu bağlamda, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanma davranışlarını iyileştirmeye yönelik konferans, danışmanlık programlarının geliştirilmesi, sağlık bilimleri fakültesi ders müfredatında bir ders olarak verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı ilaç kullanımı, İlaç kullanım alışkanlıkları, İlaçlar, Öğrenciler

TFK, 2024; 7(3): 97-117.

Evaluation of Rational Drug Use Status of Students Studying at the Faculty of Health Sciences

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the rational drug use status of health sciences students.

Materials and Methods: While students studying at the Faculty of Health Sciences formed the universe of the descriptive research, 259 students formed the sample. Data were collected between 20 January and 20 May 2022 with a data collection form. Frequency, mean, independent sample t-test and one-way analysis of variance were used in the analysis of the data.

Results: 76.8% of the students participating in the study used medication due to pain, 82.6% used pain medication most frequently, 77.6% stopped using medication when the treatment dose was completed, 66.8% stopped using medication according to the physician's recommendation, 40.5% 81.1% of them always took the drugs with a prescription, 81.1% used non-prescription drugs because it was a drug used before, 92.3% used painkillers without consulting the doctor, 95.4% paid attention to the time of using the drug at the time recommended by the physician, 80.3% It was determined that 82.5% of them read the package insert of the medicine they used, while keeping the medicine at home, they kept the medicine by paying attention to the conditions written in the instructions for use, and 86.1% used the stored medicines when necessary. It was determined that there was a significant difference between the variables of age, gender, educational status of parents, smoking and rational drug use ($p<0.05$).

Conclusion: It was determined that the health sciences faculty students had inadequacies in some issues related to rational drug use (taking drugs with a prescription, not using drugs other than the physician's recommendation, not stopping the drug before the physician's recommended time). In this context, it can be suggested that conferences and counseling programs should be developed to improve the rational drug use behaviors of health sciences faculty students and should be given as a course in the health sciences faculty curriculum.

Keywords: Rational Drug Use, Drug Use Habits, Medicines, Students

J Med Clin, 2024; 7(3): 97-117.

¹ E-mail: emelgozen@stu.aydin.edu.tr, ORCID: orcid.org/0009-0002-6433-8337

² E-mail: seyda.saydamli@yeniyyuzyl.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0002-7333-5325

^{3*} Sorumlu Yazar / Corresponding Author: E-mail: er.muhammed.nasrullah@gmail.com. ORCID: orcid.org/0000-0001-8115-4770
Copyright © Published by İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

GİRİŞ

İlaç kullanımı bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olabilmektedir. Sosyal medyanın gelişmesi ve yaygınlaşması ile yanlış bilgilere erişim kolaylaşmakta ve bu durum bilinç karışıklığına neden olmaktadır. Hatta bazı bireyler hekim bilgilendirilmesi olmadan kendi kendilerine karar verip ilaç kullanımına gidebilmektedirler. Oysaki ilaç kullanılmakta amaç hastanın tanısına uygun istenilen olumlu etkileri en üst düzeye çıkarmak ve oluşabilecek olumsuz etkileri en alt seviyeye indirebilmektir (1).

Bu yüzdendir ki Akılcı İlaç Kullanımı (AİK) Rational Drug Use (RDU) kavramı ortaya çıkmıştır. Akılcı ilaç kullanımı (AİK), 1985 yılında Kenya'nın başkenti Nairobi 'de Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) düzenlediği toplantıda "*hastaların klinik ihtiyaçlarına uygun ilaçları, kişisel gereksinimlerini karşılayan dozlarda, yeterli bir süre boyunca, kendilerine ve topluma en az maliyet ile kullanmaları*" olarak tanımlanmıştır (2).

AİK; hastaya doğru teşhisin konması, sorunun dikkatlice anlaşılması, tedavi ve bakımın amaçlarının belirlenmesi, değişik seçenekler içinden etkinliği belirlenmiş (güvenilir) tedavinin seçilmesi, uygun bir reçetenin yazılması, hastaya açık bilgiler ve talimatlar vererek tedaviye başlanması, tedavi sonuçlarının takip edilmesi ve değerlendirilmesini hedefleyen sistematik bir yaklaşımdır (3).

Akılcı ilaç kullanımında, devletin, ilaç firmalarının, doktor, hemşire ve birçok multidisipliner sağlık sektörü ekip üyelerinin ve toplumun sorumluluğu vardır.

AİK için insanların ilaç kullanımına dair eksiksiz bilgiye sahip olması gerekmektedir. Akılcı ilaç kullanımı yedi basamaktan oluşmaktadır. Öncelikle hastaya doğru tanının konulması, prognoz belirlenmesi, tanıya uygun tedavi amaçlarının oluşturulması, uygun tedavi seçimi ve son olarak verilen reçetenin takibinin yapılmasıdır (4).

Akılcı olmayan ilaç kullanımı tüm dünyada özellikle de gelişmekte olan ülkelerde en önemli sağlık sorunlarından birisi olup tedavisi güç bir durumdur (5). Yanlış, etkisiz, gereksiz ve

çok yüksek maliyetli ilaç kullanımı çok farklı boyutlarda büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlar içerisinde; hastalık ve ölümlerde artış gerçekleşmesi, ilaçların yan etki faktörünün artması, kaynakların yanlış tüketilmesi sonucu ile temel ilaçlara bile ulaşılabilirliğin azalması, ilaçlara karşı gelişebilen direnç dahil olmak üzere, tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artması sayılabilir (6).

Ayrıca akılcı olmayan ilaç kullanımı hasta güvenliğini tehdit eden etmenlerin başında gelmektedir (7, 8, 9).

Bu nedenlerden dolayı çalışmada; "Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanım Durumlarının Değerlendirilmesi"ni yaparak eksiklerini belirleyip çözüm yolları üretmek ve literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu araştırma, İstanbul da bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı durumlarının belirlenmesi amacıyla betimsel nitelikte ve kesitsel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Çalışma, 20 Ocak 2022–20 Mayıs 2022 tarihleri arasında İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İstanbul da bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 259 öğrenci oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre $p = .8$ ve $q = .2$ olasılıklarında, 0.5 örnekleme hatasıyla $\alpha = 0.05$ güven aralığının da 750-1000 arası kişiden oluşan ana kütlede en az 254 kişilik bir örneklem ile çalışılması gerekmektedir (10). Araştırma sürecinde 259 kişiye ulaşılmış araştırmada soruların tamamı yanıtlanmayan anketler çalışma dışında bırakılmıştır, araştırmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 259 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

		N	%
Yaş	17-20	93	35.9
	21-24	142	54.8
	25 ve üzeri	24	9.3
Cinsiyet	Kadın	193	74.5
	Erkek	66	25.5
Okuduğunuz Bölüm	Beslenme ve Diyetetik	41	15.8
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	38	14.7
	Hemşirelik	116	44.8
	İş sağlığı ve Güvenliği	28	10.8
	Sağlık Yönetimi	36	13.9
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	124	47.9
	Ortaokul Mezunu	49	18.9
	Lise Mezunu	52	20.1
	Üniversite ve Üzeri	34	13.1
Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve Altı	76	29.4
	Ortaokul mezunu	57	22.0
	Lise mezunu	69	26.6
	Üniversite ve üzeri	57	22.0
Yaşamın Büyük Bölümünü Geçirdiği Türkiye Coğrafi Bölgesi	Marmara Bölgesi	192	74.1
	Diğerleri	67	25.8
Sağlık Güvencesi Varlığı	Var	223	86.1
	Yok	36	13.9
Ekonomik Durum	Gelir giderden az	45	17.4
	Gelir gidere eşit	161	62.2
	Gelir giderden fazla	53	20.5
Sigara Kullanma Durumu	Evet	54	20.8
	Hayır	205	79.2
Alkol Kullanma Durumu	Evet	36	13.9
	Hayır	223	86.1
Kronik Hastalık Varlığı	Evet	26	10.0
	Hayır	233	90.0
Toplam		259	100.0

İstanbul da bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 259 Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin %35.9'i (n=93) 17-20 yaşında, %54.8'i (n=142) 21-24 yaşında, %9.3'i (n=24) 25 ve üzeri yaşındadır. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin %74.5'i (n=193) kadın ve %25.5'i (n=66) erkektir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin bölümü %15.8'i (n=41) beslenme ve diyetetik, %14.7'i (n=38) fizyoterapi ve rehabilitasyon, %44.8'i (n=116) hemşirelik, %10.8'i (n=28) iş sağlığı ve güvenliği, %13.9'i (n=36) sağlık yönetimidir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin anne eğitim durumu %5.4'i (n=14) okur yazar değil, %3.1'i (n=8) okur yazar, %39.4'i (n=102) ilkokul mezunu, %18.9'i (n=49) ortaokul mezunu, %20.1'i (n=52) lise mezunu, %13.1'i (n=34) üniversite ve üzeridir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin baba eğitim durumu %0.4'i (n=1) okur yazar değil, %3.1'i (n=8) okur yazar, %25.9'i (n=67) ilkokul mezunu, %22.0'i (n=57) ortaokul mezunu, %26.6'i (n=69) lise mezunu, %22.0'i (n=57) üniversite ve üzeridir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin yaşamının büyük bölümünü geçirdiği Türkiye coğrafi bölgesi %74.1'i (n=192) Marmara Bölgesi, %25.8'i (n=67) diğer bölgelerdendir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin %86.1'i (n=223) sağlık güvencesi var ve %13.9'i (n=36) yoktur. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ekonomik durumu %17.4'i (n=45) gelir giderden az, %62.2'i (n=161) gelir gidere eşit ve %20.5'i (n=53) gelir giderden fazladır. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sigara kullanma durumu %20.8'i (n=54) evet ve %79.2'i (n=205) hayırdır. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin alkol kullanma durumu %13.9'i (n=36) evet ve %86.1'i (n=223) hayırdır. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kronik hastalık varlığı %10.0'i (n=26) evet ve %90.0'i (n=233) hayırdır.

Araştırmanın değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni, akılcı ilaç kullanımı puan ortalamalarıdır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini ise sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin; yaş, cinsiyet, okudukları bölüm, anne ve baba eğitim durumları, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri Türkiye coğrafi bölgesi, sağlık güvencesi, ekonomik durum, sigara ve alkol kullanma durumları, kronik hastalık varlığı oluşturmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada kullanılan veriler, kişisel tanımlamanın yer aldığı "Tanıtıcı Bilgi Formu (EK-1)", "Öğrencilerin Akılcı İlaç Kullanma Tutum ve Davranışlarına İlişkin Form" (EK-2) kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı bilgi formu

Araştırma için bilgi toplamak amacıyla sorulacak soruları kapsamaktadır. Toplam 11 sorudan oluşan; cinsiyet, yaş, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri Türkiye coğrafi bölgesi, sağlık güvencesi varlığı, ekonomik durum, sigara kullanma durumu, alkol kullanma durumu, kronik hastalık varlığı sorularından oluşmaktadır.

Öğrencilerin akılcı ilaç kullanma davranışlarına ilişkin soru formu

Akılcı ilaç kullanma durumlarının belirlenmesi kapsamında sorulacak soruları içermektedir. Toplam 24 sorudan oluşan ankette; öğrencilerin sürekli ilaç kullanma durumu, ilaç kullanma sebepleri, sıklıkla kullandıkları ilacın türü, kullandıkları ilacın adını bilme durumu, prospektüs okuma durumu, kullandıkları ilacı hekimin önerdiği saate alma durumu, kullandıkları ilacın dozunda kendi kendilerine değişiklik yapma durumu, ilaç kullanırken nelere dikkat ettikleri, hekimin önerdiği süreden önce ilacı bırakma durumu, ilaç kullanımına son verilen durumlar, ilaçları her zaman reçete ile alma durumu, reçetesiz ilaç kullanma nedenleri, kullanılan ilacın yan etkisini bilme durumu, evlerinde artmış veya yedek amaçlı saklanan ilaç varlığı, evde saklanan ilacın saklama koşullarına dikkat etme durumu, hekime sormadan ağrı kesici/antibiyotik/grip ilacı/ vitamin/merhem/burun spreyi kullanma durumları, ilaçların görsel basında yer almasının ilaç almaya teşvik etme durumu ve sağlık kuruluşlarında ilaç kullanımı konusunda bilgilendirme yapılma durumunu sorgulayan sorulardan oluşmaktadır.

Verilerin analizi

Çalışmanın tüm verileri toplandıktan sonra veri analizi esnasında öncelikle elektronik ortama aktarılan verilerin eksik olup olmadığı kontrol edilmiş ve eksik olan yanıtlar çalışmadan dışlanmıştır. Çalışmada elde edilen bu veriler

SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 denilen program kullanarak analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde Anova ve Independent t test kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığının da, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilerin tanımlayıcı istatistiklerinde ortalama, medyan, en düşük, en yüksek frekans, standart sapma ve oran değerleri kullanılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

- Bu araştırmanın sadece bir Vakıf Üniversitesinde yapılması,
- Çalışmaya katılan kişilere ilişkin bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Tanıtıcı Bilgi Formundaki sorularla çalışmaya katılan kişilerin Akılcı İlaç Kullanım Tutum ve Davranışlarına ilişkin verilerle,
- Sadece sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde uygulanmış olması ve diğer öğrenciler üzerine genelleme yapılamaması araştırmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın etik ilkeleri

Araştırmaya başlamadan önce İYYÜ (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi) Fen, Sosyal ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (Tarih: 10.01.2022 ve Sayı No: 2022/01-774). Öğrencilerin çalışmaya katılımlarında 'gönüllülük' esas alınmış olup, araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanımı için verdikleri yanıtların minimum, maksimum puanları ve standart sapmaları değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Özet istatistikler

	Min.	Max.	Ort.	SS
Akılcı İlaç Kullanımı	4.00	19.00	12.04	2.76

Tablo 2'de yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin

akılcı ilaç kullanım düzeyleri ortalaması 12.04 (min. 4.00, max.19.00) bulunmuştur.

Akılcı İlaç Kullanımı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Tablo 3. Akılcı ilaç kullanımının yaş açısından incelenmesi

	Yaş	N	Ort.	SS	F	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	17-20	93	12.26	2.32			
	21-24	142	12.16	2.87	4.286	2-256	.015
	25 ve üzeri	24	10.50	3.23			

Tablo 3'teki bulgular Tek Yönlü Varyans analizi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(2-256) = 4.286, p < .05$) puan ortalamalarının yaş faktörü

açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. 17-20 yaşındaki öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Akılcı ilaç kullanımının cinsiyet açısından incelenmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Kadın	193	12.25	2.55			
	Erkek	66	11.44	3.24	2.073	257	.039

Tablo 4'teki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(257) = 2.073$, $p < .05$) puan ortalamalarının cinsiyet

faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Kadın öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Akılcı İlaç kullanımının okuduğunuz bölüm açısından incelenmesi

	Okuduğunuz Bölüm	N	Ort.	SS	F	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Beslenme ve Diyetetik	41	11.95	2.54	2.054	4-254	.087
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	38	12.05	2.95			
	Hemşirelik	116	11.79	2.70			
	İş sağlığı ve Güvenliği	28	11.68	3.13			
	Sağlık Yönetimi	36	13.22	2.49			

Tablo 5'teki bulgular Tek Yönlü Varyans analizi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(4-254) =$

2.054 , $p > .05$) puan ortalamalarının okuduğunuz bölüm faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 6. Akılcı ilaç kullanımının anne eğitim durumu açısından incelenmesi

	Anne Eğitim Durumu	N	Ort.	SS	F	sd	P
Akılcı İlaç Kullanımı	İlkokul ve Altı	124	12.81	2.59	10.206	3-255	.000
	Ortaokul Mezunu	49	10.86	2.57			
	Lise Mezunu	52	10.98	2.59			
	Üniversite ve Üzeri	34	12.59	2.82			

Tablo 6'daki bulgular Tek Yönlü Varyans analizi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(3-255) = 10.206$, $p < .05$) puan ortalamalarının anne eğitim durumu faktörü açısından istatistiksel olarak

anlamlı farklılık göstermektedir. Anne eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Akılcı ilaç kullanımının baba eğitim durumu açısından incelenmesi

	Baba Eğitim Durumu	N	Ort.	SS	F	sd	P
Akılcı İlaç Kullanımı	İlkokul ve Altı	76	12.59	2.52	2.678	3-255	.048
	Ortaokul Mezunu	57	11.98	2.99			
	Lise Mezunu	69	11.33	2.93			
	Üniversite ve Üzeri	57	12.23	2.46			

Tablo 7'deki bulgular Tek Yönlü Varyans analizi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(3-255) = 2.678$, $p < .05$) puan ortalamalarının baba eğitim durumu faktörü açısından istatistiksel olarak

anlamlı farklılık göstermektedir. Baba eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Akılcı ilaç kullanımının yaşamın büyük bölümünü geçirdiği türkiye coğrafi bölgesi açısından incelenmesi

	Yaşamın Büyük Bölümünü Geçirdiği Türkiye Coğrafi Bölgesi	N	Ort.	SS	T	sd	P
Akılcı İlaç Kullanımı	Marmara Bölgesi	19	11.8	2.7			
		2	5	6	3.70	1-	.05
	Diğerleri	67	12.6	2.6	0	257	6
			0	9			

Tablo 8'deki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(1-257) = 3.700, p > .05$) puan ortalamalarının yaşamın büyük bölümünü geçirdiği türkiye coğrafi bölgesi faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 9. Akılcı ilaç kullanımının sağlık güvencesi varlığı açısından incelenmesi

	Sağlık Güvencesi Varlığı	N	Ort.	SS	t	sd	P
Akılcı İlaç Kullanımı	Var	223	11.95	2.74			
	Yok	36	12.61	2.79	-1.337	257	.183

Tablo 9'deki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı ($t(257) = -1.337, p > .05$) puan ortalamalarının sağlık güvencesi varlığı faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 10. Akılcı ilaç kullanımının ekonomik durum açısından incelenmesi

	Ekonomik Durum	N	Ort.	SS	F	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Gelir giderden az	45	12.29	2.78			
	Gelir gidere eşit	161	12.06	2.82	.435	2-256	.648
	Gelir giderden fazla	53	11.77	2.55			

Tablo 10'deki bulgular Tek Yönlü Varyans analizi ile incelendiğinde akılcı ilaç kullanımının ekonomik durum faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 11. Akılcı ilaç kullanımının sigara kullanma durumu açısından incelenmesi

	Sigara Kullanma Durumu	N	Ort.	SS	t	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Evet	54	11.37	2.77			
	Hayır	205	12.22	2.73	-2.027	257	.044

Tablo 11'deki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde akılcı ilaç kullanımı ($t(257) = -2.027, p < .05$) puan ortalamalarının sigara kullanma durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Sigara kullanmayan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımlarının sigara kullananlara göre puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Akılcı ilaç kullanımının alkol kullanma durumu açısından incelenmesi

	Alkol Kullanma Durumu	N	Ort.	SS	T	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Evet	36	12.19	2.29			
	Hayır	223	12.02	2.83	.356	257	.722

Tablo 12'deki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı ($t(257) = .356, p > .05$) puan

ortalamalarının alkol kullanma durumu faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 13. Akılcı ilaç kullanımının kronik hastalık varlığı açısından incelenmesi

	Kronik Hastalık Varlığı	N	Ort.	SS	t	sd	p
Akılcı İlaç Kullanımı	Evet	26	12.08	2.98	.067	257	.947
	Hayır	233	12.04	2.74			

Tablo 13'teki bulgular Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelendiğinde öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı ($t(257) = .067, p > .05$) puan

ortalamalarının kronik hastalık varlığı faktörü açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Tablo 14. Sık kullanılan ilaçların frekans dağılımları

		N	%
Ağrı Kesici Kullanma Durumu	Evet	214	82.6
	Hayır	45	17.4
Antibiyotik Kullanma Durumu	Evet	41	15.8
	Hayır	218	84.2
Sakinleştirici Kullanma Durumu	Evet	12	4.6
	Hayır	247	95.4
Vitamin Kullanma Durumu	Evet	84	32.4
	Hayır	175	67.6
Mide Koruyucu Kullanma Durumu	Evet	31	12.0
	Hayır	228	88.0
Hormon İlacı Kullanma Durumu	Evet	6	2.3
	Hayır	253	97.7
Antialerjik Kullanma Durumu	Evet	23	8.9
	Hayır	236	91.1
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ağrı kesici kullanma durumu %82.6'i (n=214) evet ve %17.4'i (n=45) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Antibiyotik kullanma durumu %15.8'i (n=41) evet ve %84.2'i (n=218) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sakinleştirici kullanma durumu %4.6'i (n=12) evet ve %95.4'i (n=247) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin vitamin kullanma durumu %32.4'i (n=84) evet ve %67.6'i (n=175) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin mide koruyucu kullanma durumu %12.0'i (n=31) evet ve %88.0'i (n=228) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hormon ilacı kullanma durumu %2.3'i (n=6) evet ve %97.7'i (n=253) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antialerjik kullanma durumu %8.9'i (n=23) evet ve %91.1'i (n=236) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 15. İlaçların sık kullanma nedenlerinin frekans dağılımları

Kronik Hastalık Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	0	0.0
	Hayır	259	100.0
Ağrı Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	199	76.8
	Hayır	60	23.2
Soğuk Algınlığı Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	86	33.2
	Hayır	173	66.8
Stres Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	32	12.4
	Hayır	227	87.6
Mideye İlişkin Sorunlar Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	8	3.1
	Hayır	251	96.9
Cilt Sorunları Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	23	8.9
	Hayır	236	91.1
Anemi Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	1	0.4
	Hayır	258	99.6
Alerji Nedeni İle Kullanma Durumu	Evet	24	9.3
	Hayır	235	90.7
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kronik hastalık için (n=259) ilaç kullanmadıkları görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ağrı için ilaç kullanma durumu %76.8'i (n=199) evet ve %23.2'i (n=60) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin soğuk algınlığı için ilaç kullanma durumu %33.2'i (n=86) evet ve %66.8'i (n=173) hayırdır. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin stres için ilaç kullanma durumu %12.4'i (n=32) evet ve %87.6'i (n=227) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin mide-

ye ilişkin sorunlar için ilaç kullanma durumu %3.1'i (n=8) evet ve %96.9'i (n=251) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin cilt sorunları için ilaç kullanma durumu %8.9'i (n=23) evet ve %91.1'i (n=236) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin anemi için ilaç kullanma durumu %0.4'i (n=1) evet ve %99.6'i (n=258) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin alerji için ilaç kullanma durumu %9.3'i (n=24) evet ve %90.7'i (n=235) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 16. İlaç kullanımlarında dikkat edilen durumların frekans dağılımları

		N	%
Kullandığı İlacın Prospektüsünü Okuma Durumu	Evet	208	80.3
	Hayır	51	19.7
Hekimin Önerdiği Saatte İlacı Kullanma Durumu	Evet	247	95.4
	Hayır	12	4.6
Açlık Tokluğa Dikkat Etme Durumu	Evet	217	83.8
	Hayır	42	16.2
Saat Aralıklarına Dikkat Etme Durumu	Evet	187	72.2
	Hayır	72	27.8
İlaç Dozuna Dikkat Etme Durumu	Evet	185	71.4
	Hayır	74	28.6
Alkol İle Etkileşimine Dikkat Etme Durumu	Evet	57	22.0
	Hayır	202	78.0
Besinlerle Etkileşimine Dikkat Etme Durumu	Evet	93	35.9
	Hayır	166	64.1
Son Kullanma Tarihine Dikkat Etme Durumu	Evet	178	68.7
	Hayır	81	31.3
Hekime Danışmadan İlacın Dozunu Değiştirme Durumu	Evet	10	3.9
	Hayır	249	96.1
Hekimin Önerdiği Süreden Önce İlacı Kullanmayı Bırakma Durumu	Evet	97	37.5
	Hayır	162	62.5
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kullandığı ilacın prospektüsünü okuma durumu %80.3'i (n=208) evet ve %19.7'i (n=51) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin hekimin önerdiği saatte ilacı kullanma durumu %95.4'i (n=247) evet ve %4.6'i (n=12) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında açlık tokluğa dikkat etme durumu %83.8'i (n=217) evet ve %16.2'i (n=42) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında saat aralıklarına dikkat etme durumu %72.2'i (n=187) evet ve %27.8'i (n=72) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında ilaç dozuna dikkat etme durumu %71.4'i (n=185) evet ve %28.6'i (n=74) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanı-

mında alkol ile etkileşime dikkat etme durumu %22.0'i (n=57) evet ve %78.0'i (n=202) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında besinlerle etkileşimine dikkat etme durumu %35.9'i (n=93) evet ve %64.1'i (n=166) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında son kullanma tarihine dikkat etme durumu %68.7'i (n=178) evet ve %31.3'i (n=81) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekimine danışmadan ilacın dozunu değiştirme durumu %3.9'i (n=10) evet ve %96.1'i (n=249) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekimin önerdiği süreden önce ilacı kullanmayı bırakma durumu %37.5'i (n=97) evet ve %62.5'i (n=162) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 17. İlaçların son verildiği durumların frekans dağılımları

		N	%
Hastalık Semptomları Bittiğinde İlaç Son Verme Durumu	Evet	136	52.5
	Hayır	123	47.5
Tedavi Dozu Tamamlandığında İlaç Son Verme Durumu	Evet	201	77.6
	Hayır	58	22.4
Hekim Önerisine Göre İlaç Son Verme Durumu	Evet	173	66.8
	Hayır	86	33.2
İlacın Yan Etkisi Oluştığında İlaç Son Verme Durumu	Evet	131	50.6
	Hayır	128	49.4
Başka Bir Rahatsızlık Oluştığında İlaç Son Verme Durumu	Evet	67	25.9
	Hayır	192	74.1
Unuttuğunda İlaç Son Verme Durumu	Evet	58	22.4
	Hayır	201	77.6
Fazla İlaç Almak İstemediğinde İlaç Son Verme Durumu	Evet	42	16.2
	Hayır	217	83.8
Kısa Sürede İyileşme Olmadığında İlaç Son Verme Durumu	Evet	5	1.9
	Hayır	254	98.1
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hastalık semptomları bittiğinde ilaç kullanımına son verme durumu %52.5'i (n=136) evet ve %47.5'i (n=123) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin tedavi dozu tamamlandığında ilaç kullanımına son verme durumu %77.6'i (n=201) evet ve %22.4'i (n=58) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekim önerisine göre ilaç kullanımına son verme durumu %66.8'i (n=173) evet ve %33.2'i (n=86) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilacın yan etkisi oluştuğunda ilaç kullanımına son verme durumu %50.6'i (n=131) evet ve %49.4'i (n=128) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin başka bir rahatsızlık oluştuğunda ilaç kullanımına son verme durumu %25.9'i (n=67) evet ve %74.1'i (n=192) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin unuttuğunda ilaç kullanımına son verme durumu %22.4'i (n=58) evet ve %77.6'i (n=201) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin fazla ilaç almak istemediğinde ilaç kullanımına son verme durumu %16.2'i (n=42) evet ve %83.8'i (n=217) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kısa sürede iyileşme olmadığında ilaç kullanımına son verme durumu %1.9'i (n=5) evet ve %98.1'i (n=254) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 18. Reçetesiz ilaç kullanımlarının frekans dağılımları

		N	%
İlaçları Her Zaman Reçete İle Alma Durumu	Evet	105	40.5
	Hayır	154	59.5
Daha Önceden Kullanılan İlaç Olması	Evet	210	81.1
	Hayır	49	18.9
Hekime Gitmeye Zaman Bulamama	Evet	17	6.6
	Hayır	242	93.4
Hekim Tarafından Reçete Edilecek İlacı Tahmin Ediyor Olma	Evet	51	19.7
	Hayır	208	80.3
Hekime Gitmek İçin Ekonomik Olanakların Kısıtlı Olması	Evet	1	0.4
	Hayır	258	99.6
Sosyal Güvencenin Olmaması	Evet	0	0.0
	Hayır	259	100.0
Tavsiye Edilmesi	Evet	0	0.0
	Hayır	259	100.0
Eczaneden Reçetesiz İlaç Satın Alma Durumu	Evet	172	66.4
	Hayır	87	33.6
Kullandığı İlacın Yan Etkilerini Bilme Durumu	Evet	201	77.6
	Hayır	58	22.4
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaçları her zaman reçete ile alma durumu %40.5'i (n=105) evet ve %59.5'i (n=154) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedeni olan daha önceden kullanılan ilaç olması durumu %81.1'i (n=210) evet ve %18.9'i (n=49) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedeni olan hekime gitmeye zaman bulamama durumu %6.6'i (n=17) evet ve %93.4'i (n=242) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedeni olan tavsiiye edilme durumu %0.0'i (n=0) evet ve %100.0'i (n=259) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eczaneden reçetesiz ilaç satın alma durumu %66.4'i (n=172) evet ve %33.6'i (n=87) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kullandığı ilacın yan etkilerini bilme durumu %77.6'i (n=201) evet ve %22.4'i (n=58) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

çin ekonomik olanakların kısıtlı olma durumu %0.4'i (n=1) evet ve %99.6'i (n=258) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedeni olan sosyal güvencenin olmama durumu %0.0'i (n=0) evet ve %100.0'i (n=259) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedeni olan tavsiiye edilme durumu %0.0'i (n=0) evet ve %100.0'i (n=259) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eczaneden reçetesiz ilaç satın alma durumu %66.4'i (n=172) evet ve %33.6'i (n=87) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kullandığı ilacın yan etkilerini bilme durumu %77.6'i (n=201) evet ve %22.4'i (n=58) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 19. Evde bulunan ilaçların kullanım durumlarının frekans dağılımları

		N	%
Evde Artmış Veya Yedek Amaçlı Saklanan İlaç Varlığı	Evet	214	82.6
	Hayır	45	17.4
Evde İlaç Saklarken Kullanma Talimatlarında Yazan Saklama Koşullarına Dikkat Etme Durumu	Evet	214	82.6
	Hayır	45	17.4
Saklanan İlaçları Gerek Gördüğünde Kullanma Durumu	Evet	223	86.1
	Hayır	36	13.9
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin evde artmış veya yedek amaçlı saklanan ilaç varlığı durumuna cevabı %82.6'i (n=214) evet ve %17.4'i (n=45) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin evde ilaç saklarken kullanma talimatlarında yazan saklama koşullarına dikkat etme du-

rumu %82.6'i (n=214) evet ve %17.4'i (n=45) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin saklanan ilaçları gerek gördüğünde kullanma durumu %86.1'i (n=223) evet ve %13.9'i (n=36) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 20. Hekime danışmadan kullanılan ilaçların frekans dağılımları

		N	%
Hekime Danışmadan Ağrı Kesici Kullanma Durumu	Evet	239	92.3
	Hayır	20	7.7
Hekime Danışmadan Antibiyotik Kullanma Durumu	Evet	45	17.4
	Hayır	214	82.6
Hekime Danışmadan Grip-Soğuk Alınlığı İlacı Kullanma Durumu	Evet	200	77.2
	Hayır	59	22.8
Hekime Danışmadan Vitamin İlacı Kullanma Durumu	Evet	147	56.8
	Hayır	112	43.2
Hekime Danışmadan Damla. Burun Spreyi. Merhem. Mide İlacı Gibi İlaçları Kullanma Durumu	Evet	166	64.1
	Hayır	93	35.9
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekime danışmadan ağrı kesici kullanma durumu %92.3'i (n=239) evet ve %7.7'i (n=20) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekime danışmadan antibiyotik kullanma durumu %17.4'i (n=45) evet ve %82.6'i (n=214) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekime danışmadan grip-soğuk alınlığı ilacı kullanma durumu %77.2'i (n=200)

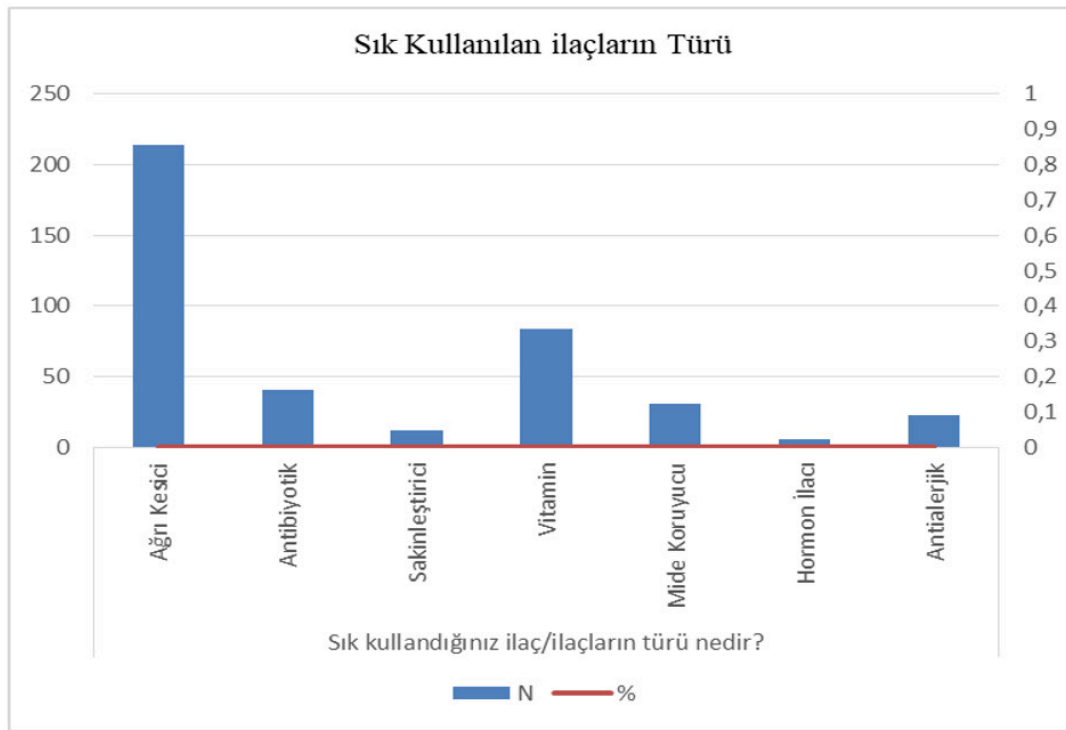
evet ve %22.8'i (n=59) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekime danışmadan vitamin ilacı kullanma durumu %56.8'i (n=147) evet ve %43.2'i (n=112) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin hekime danışmadan damla. burun spreyi. merhem mide ilacı gibi ilaçları kullanma durumu %64.1'i (n=166) evet ve %35.9'i (n=93) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 21. İlaç kullanımına teşvik etme durumlarının frekans dağılımları

		N	%
İlaçların Görsel Basında Yer Almasının İlaç Almaya Teşvik Etme Durumu	Evet	68	26.3
	Hayır	191	73.7
İlaç Kullanımı Konusunda Sağlık Kurumlarında Yeterli Bilgilendirme Yapıldığını Düşünme Durumu	Evet	109	42.1
	Hayır	150	57.9
Toplam		259	100.0

Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ilaçların görsel basında yer almasının ilaç almaya teşvik etme durumu %26.3'i (n=68) evet ve %73.7'i (n=191) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencile-

rinin ilaç kullanımı konusunda sağlık kurumlarında yeterli bilgilendirme yapıldığını düşünme durumu %42.1'i (n=109) evet ve %57.9'i (n=150) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

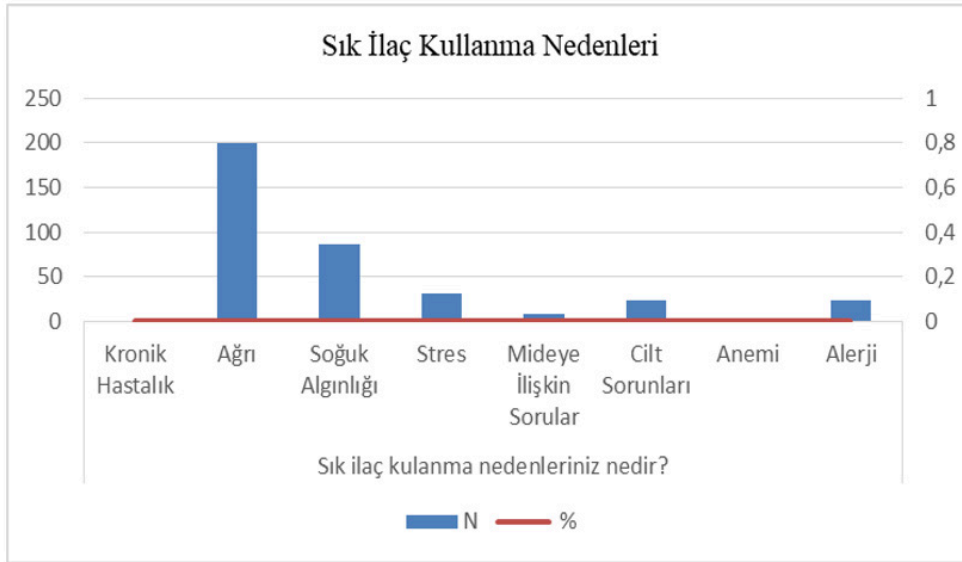
Tablo 22. Sık kullanılan ilaçların türü

Tablo 22'deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan 259 kişiden; 214'dü %52,1 oranında ağrı kesici, 84'ü % 20,4 oranında vitamin, 41'i %10,0 oranında antibiyotik kullandığı görülmüştür. Sık kullanılan ilaç türünün ağrı kesicilerinin olduğunu görebilmekteyiz. Ağrı kesicilerin reçete olmadan kişiye uygun ağrı kesici ve uygun dozlarda kullanılmaması çok ciddi risklere neden olabilmektedir. Örne-

ğin karaciğer yetmezliği tanısı olan bir hastanın hastalığı, parasetamolün aşırı dozlarda ve uzun süreli kullanması ile ilgilidir. Ayrıca NSAID'ler (non-steroid anti-inflamatuar ilaç kullanımı) diğer kullanılan ilaçlarla etkileşim kurarak ciddi kardiyovasküler ve gastrointestinal riskleri ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla; bu tür ilaçların kullanımı halk sağlığı açısından da önem teşkil etmektedir, uygunsuz kullanılmamalıdır.

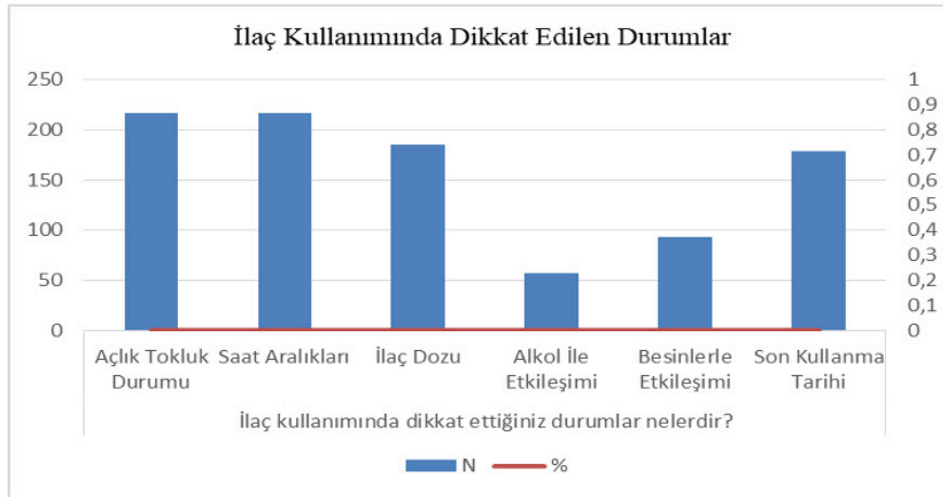
Tablo 23. Sık ilaç kullanma nedenleri

Tablo 23'teki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan 259 kişiden; 199'u %53,4 oranında ağrı, 86'sı %23,1 oranında soğuk algınlığı, 32'si %8,6 oranında stres, 23'ü %6,2 oranında cilt sorunları nedeniyle ilaç kullandığı görülmüştür. Akılcı olmayan ilaç kullanımının pek çok nedeni vardır. Hastalar genel bir rahatsız-

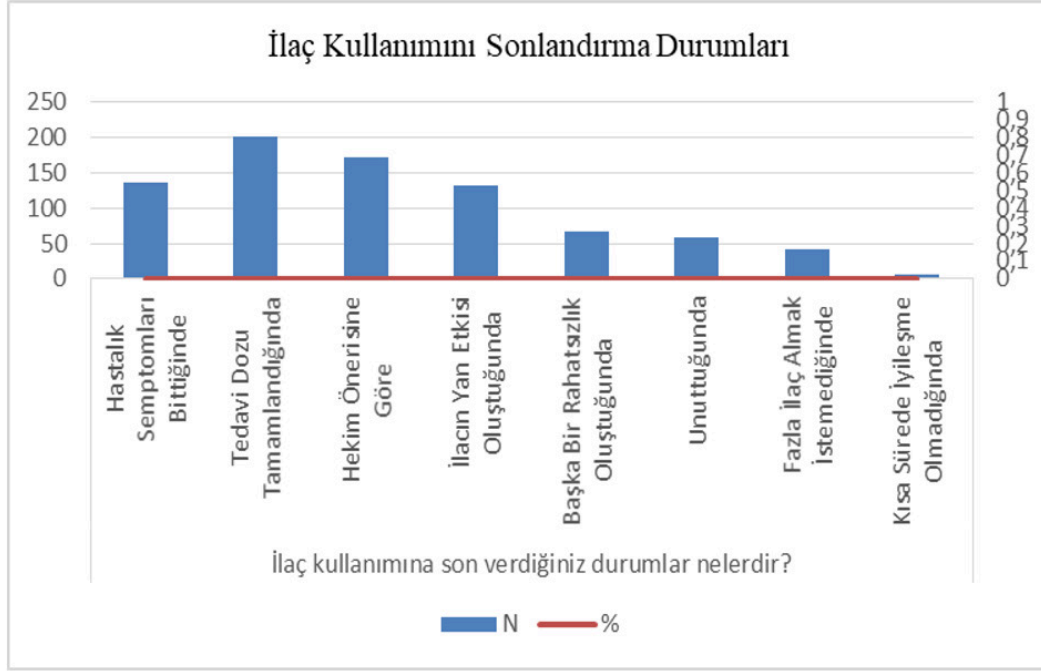
lığın tedavisinde doktor tarafından reçete edilmeyen bazı ilaçları kullanabilmektedirler. Bu ilaçlar arasında; baş ağrısı, kas ile kemik ağrısı, alerjiler, soğuk algınlığı ve mide ağrıları başta olmak üzere çok çeşitli koşullar için önleme ve tedavi amaçlı ilaçlar arasındadır.

Tablo 24. İlaç kullanımında dikkat edilen durumlar

Tablo 24'deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan 259 kişiden; 217'si %22,9 oranında açlık tokluk durumuna, 217'si %22,9 oranında saat aralıklarına, 185'i %19,5 oranında ilaç dozuna, 178'i %18,8 oranında ilaç kullanımında dikkat ettikleri durumlar görülmüştür.

İlaç kullanımında hastaların ve hemşirelerin ilaç etkilerine (tedavi edici, toksik etki, ilaç etkileşimleri, son kullanma tarihleri, besin etkileşimleri vs.) dikkat ederek hasta eğitiminin planlaması, uygulaması, takip ve değerlendirilmesi önemlidir.

Tablo 25. İlaç kullanımını sonlandırma durumları

Tablo 25'teki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan 259 kişiden; 201'i %24,7 oranında tedavi dozu tamamlandığında, 173'ü %21,3 oranında, hekim önerisine göre, 136'sı %16,7 oranında hastalık semptomları bittiğinde, 131'i %16,1 oranında ilacın yan etkisi oluştuğunda, 67'si %8,2 oranında başka bir rahatsızlık oluştuğunda, 58'i %7,1 oranında unuttuğunda ilaç kullanımına son verdiği görülmüştür. Ülkemizde ve dünyada küresel bir sağlık sorunu olan akılcı olmayan ilaç kullanımlarından birisi olan uygunsuz ilaç sonlandırma durumları; tedaviye uyumun azalması, hastalığın uzaması, hastalığın tekrar etmesi, ilaçlara karşı direnç gelişmesi, yan etki riskinin artması, ilaç bağımlılığı, kaynak israfı, temel ilaçlara ulaşamama, tedavi maliyetinin artması, morbitide ve mortalitenin artması sayılabilmektedir.

TARTIŞMA

Bu bölümde, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı puan ortalamalarının verilen cevaplara göre elde edilen bulgular literatürden faydalanarak yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Çalışmamızda; sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşa göre akılcı ilaç kullanımı puan

ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). 17-20 yaşındaki öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu araştırmadan farklı olarak Soysal ve Şahin (2020) tarafından 85 üniversite öğrencisi arasında yapılan araştırmada öğrencilerin yaşları ile akılcı ilaç kullanımına yönelik davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (11). ($p > 0.05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Kadın öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu araştırmadan farklı olarak Soysal ve Şahin (2020) tarafından 85 üniversite öğrencisi arasında yapılan araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri ile akılcı ilaç kullanımına yönelik bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (11). ($p > 0.05$). Başka bir araştırmada ise Aslan ve arkadaşları (2019) tarafından 464 Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SHMYO öğrencileri arasında yapılan araştırmada cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır (12). ($p > 0.05$).

Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin okudukları bölümlere göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. ($p>0.05$). Bu araştırmadan farklı olarak Kuyifatih ve arkadaşları (2022) tarafından Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2017-2018 eğitim öğretim yılında 2842 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada okudukları bölümlere göre hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin ilaç kullanımında saat aralıklarına ve dozuna özen gösterme yüzdelerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (13).

Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Anne eğitim durumu ilköğretim ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Elmas ve arkadaşları (2020) tarafından Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik öncesi dönemde öğrenimlerine devam eden 600 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada ise anne eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı davranışları açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir (4). ($p>0.05$).

Çalışmamızda öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Baba eğitim durumu ilköğretim ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kuş (2016) tarafından 511 hemşirelik yüksekokulu öğrencileri arasında yapılan araştırmada baba eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı davranışı açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir (14). ($p>0.05$).

Öğrencilerin sağlık güvencesi varlığına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. ($p>0.05$). Bu araştırmadan farklı olarak Kuş (2016) tarafından 511 hemşirelik yüksekokulu öğrencileri arasında yapılan araştırmada sağlık güvencesi varlığına göre akılcı ilaç kullanım durumu karşılaştırıldığında arasındaki fark is-

tatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (14). ($p>0.05$).

Öğrencilerin ekonomik durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. ($p>0.05$). Soysal ve Şahin (2020) tarafından 85 üniversite öğrencisi arasında yapılan araştırmada öğrencilerin ekonomik durumlarına göre akılcı ilaç kullanımına yönelik davranışları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (11). ($p>0.05$).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin sigara kullanma durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Sigara kullanmayan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımlarının sigara kullananlara göre puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırmadan farklı olarak Şengül ve Akyıl (2022) tarafından Aydın İl'inde bulunan Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde Şubat 2020- Ağustos 2020 tarihleri arasında 407 birey arasında yapılan araştırmada katılımcıların sigara içme durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (15). ($p>0.05$).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin alkol kullanma durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. ($p>0.05$). Bu araştırmadan farklı olarak Şengül ve Akyıl (2022) tarafından Aydın İl'inde bulunan Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde Şubat 2020- Ağustos 2020 tarihleri arasında 407 birey arasında yapılan araştırmada katılımcıların alkol kullanma durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (15). ($p>0.05$).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin kronik hastalık varlığına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. ($p>0.05$). Bu araştırmadan farklı olarak Şantaş ve Demirgil (2017) tarafından bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilim-

ler fakültesinde öğrenim gören 15 Mayıs -15 Haziran 2016 tarihleri arasında 602 öğrenci ile yapılan araştırmada katılımcıların sık ve stresli durumlarda ilaç kullanımı kronik hastalığı olan katılımcılarda, istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir (16).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin sık kullandıkları ilaç türü %82.6'nın ağrı kesici olduğu belirlenmiştir. Benzer nitelikte olarak, Kuyifatih ve arkadaşları (2022) tarafından Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2017-2018 eğitim öğretim yılında 2842 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada öğrenciler tarafından sıkça kullanılan ilaç türü %56.6 oranı ile ağrı kesici kullanım oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (13).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ağrı için sık ilaç kullanma durumu %76.8 olarak belirlenmiştir. Benzer nitelikte olarak, Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araştırmada katılımcıların %69 oranı ile en sık ilaç kullanma nedeninin ağrı kesici olduğu görülmektedir (17).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin kullandığı ilacın prospektüsünü okuma durumu %80.3 olarak belirlenmiştir. Benzer nitelikte olarak Karakurt ve arkadaşları (2010) tarafından Erzincan Üniversitesinde öğrenim gören Nisan – Mayıs 2008 tarihleri arasında 885 öğrenci ile yapılan araştırmada katılımcıların %83.6'sının ilaç kullanmadan önce prospektüs okuduğu görülmektedir (17). Bu araştırmadan farklı olarak Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araştırmada %93.7'sinin kullandığı prospektüsü okuduğu ve kadınların erkeklere göre ilaç kullanmadan önce prospektüs okuma oranının daha fazla ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir (18).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımında dikkat ettiği durumlar %83.8'i açlık tokluğa, %72.2'si saat

aralıklarına, %71.4'ü ilaç dozuna, %68.7'si son kullanma tarihine dikkat ettiği belirlenmiştir. Benzer nitelikte olarak Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araştırmada açlık tokluk durumuna dikkat etme %86.8, saat aralıklarına dikkat etme %72.6 ve son kullanma tarihine dikkat etme oranı %72.9 olarak görülmektedir (18). Yine bezer başka bir çalışmada Şantaş ve Demirgil (2017) tarafından bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören 15 Mayıs -15 Haziran 2016 tarihleri arasında 602 öğrenci ile yapılan araştırmada katılımcıların açlık tokluğa dikkat etme durumu %74.3 saat aralıklarına dikkat etme durumu %48.2 olarak görülmektedir (16).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ilaç kullanımına son verdiği durumlar %77.6'sı tedavi dozu tamamlandığında, %66.8'i hekim önerisine göre, %50.6 'sı yan etki oluştuğunda, %22.4'ü unuttuğunda %16.2'si fazla ilaç almak istemediğinde ilaç kullanımına son vermektedir. Benzer nitelikte olarak Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araştırmada %47.2'si tedavi dozu tamamlandığında, %46.5'i hekim önerisine göre, %32.0'ı ilacın yan etkisi oluştuğunda, %15.8'i unuttuğunda ve %18.5 'i fazla ilaç almak istemediğinde ilaç kullanımına son verdiği görülmektedir (18). Bu araştırmadan farklı olarak Elmas ve arkadaşları (2020) tarafından Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik öncesi dönemde öğrenimlerine devam eden 600 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada katılımcıların yarısının, bazı zamanlar ilacı gereken süreden önce ilaca son verme sebepleri iyileşme ve unutma olarak görülmektedir.

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin %40.5'i ilaçları her zaman reçete ile almakta olduğu görülmektedir. Benzer nitelikte olarak Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araş-

tırmada %38.0'ı ilaçları her zaman reçete ile aldığı görülmekte ve hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun %97.3'nün ağrı kesicileri %16'sının antibiyotikleri reçetesiz kullandıkları görülmektedir (18).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin reçetesiz ilaç kullanma nedenleri %81.1'i daha önceden kullanılan ilaç olması, %19.7'si hekim tarafından reçete edilerek ilacı tahmin ediyor olma Benzer nitelikte olarak Karaman ve arkadaşları (2019) tarafından İstanbul'da bulunan bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören Şubat- Mart 2016 tarihleri arasında 303 öğrenci ile yapılan araştırmada %89.4'ü daha önceden kullanılan ilaç olması ve %38.8'i hekim tarafından reçete edilecek ilacı tahmin ediyor olma nedeni ile reçetesiz ilaç kullandıkları görülmektedir (18).

Bu araştırmada sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yedek amaçlı saklanan ilaç varlığı %82.6, saklanan ilaçları kullanma talimatlarında yazan saklama koşullarına dikkat etme durumu %82.6 iken gerek gördüğünde saklanan ilacı kullanma durumu %86.1'dir. Benzer nitelikte olarak, Kuyifatih ve arkadaşları (2022) tarafından Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2017-2018 eğitim öğretim yılında 2842 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada evde bulundurulmayan fakat kullanılmayan ilaçların sayısının yüksek olduğu, son üç ay içinde kullanılan ilacın önemli bir kısmının evde var olan bir ilaç olduğu görülmektedir (13). Yine benzer nitelikte başka bir çalışmada Elmas ve arkadaşları (2020) tarafından Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik öncesi dönemde öğrenimlerine devam eden 600 üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada klinik öncesi tıp fakültesi öğrencileri %92.9 oranı ile evlerinde artmış veya yedek olarak saklanan ilaç olduğu görülmektedir (4).

SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Çalışmaya katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin %54.8'i 21-24 yaşında, %74.5'i kadın, %44.8'i hemşirelik bölümü öğrencisi, %47.9'u anne eğitim durumu ilkokul ve altı, %29.4'ü baba eğitim durumu

ilkokul ve altı, %74.1'i Marmara Bölgesinde yaşamakta, %86.1'inin sağlık güvencesi var, %62.2'sinin gelir durumu gelir gidere eşit, %79.2'si sigara kullanmamakta, %86.1'i alkol kullanmamakta ve %90.0'nın kronik hastalığı yoktur (Tablo 1).

- Öğrencilerin akılcı ilaç kullanım düzeylerinin puan ortalaması 12.04 olarak bulunmuştur (Tablo 2).
- Öğrencilerin yaşa göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). 17-20 yaşındaki öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3).
- Öğrencilerin cinsiyete göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Kadın öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 4).
- Öğrencilerin okudukları bölümlere göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. ($p>0.05$) (Tablo 5).
- Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Anne eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 6).
- Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Baba eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımı diğer eğitim durumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 7).
- Öğrencilerin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği Türkiye coğrafi bölgesine göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 8).
- Öğrencilerin sağlık güvencesi varlığına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gös-

termediği bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 9).

- Öğrencilerin ekonomik durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 10).
- Öğrencilerin sigara kullanma durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Sigara kullanmayan öğrencilerin akılcı ilaç kullanımlarının sigara kullananlara göre puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur (Tablo 11).
- Öğrencilerin alkol kullanma durumlarına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 12).
- Öğrencilerin kronik hastalık varlığına göre akılcı ilaç kullanımı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0.05$). (Tablo 13).

Vakıf üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin yaşları, cinsiyetleri, okudukları bölümleri, anne eğitim durumları, baba eğitim durumları, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri Türkiye coğrafi bölgeleri, sağlık güvencesi varlığı, ekonomik durumları, sigara kullanma durumları, alkol kullanma durumları ve kronik hastalık varlığı incelenmiştir.

Öğrencilerin okudukları bölümün, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri Türkiye coğrafi bölgesinin, sağlık güvencesi varlığının, ekonomik durumlarının, alkol kullanma durumlarının ve kronik hastalık varlığının akılcı ilaç kullanımı üzerinde herhangi bir etkisi bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yaş ilerledikçe akılcı ilaç kullanım puan ortalamalarının azaldığı, kadın cinsiyetinde puan ortalamasının yüksek, anne eğitim durumu, baba eğitim durumunda ilkökul ve altında puan ortalamalarının yüksek, sigara kullanmayan öğrencilerin akılcı ilaç kullanım puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ve bu değişkenlerin akılcı ilaç kullanımı üzerinde etkisi olduğu kanısına varılmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı değerlendirilmeli ve konunun önemi hakkında farkındalığın artırılması sağlanmalıdır.
- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine akılcı ilaç kullanımı konusunda seminerler düzenlenip eğitimler verilmelidir.
- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ders müfredatına akılcı ilaç kullanımı dersi konulmalıdır.
- Öğrencilerin mesleki ve bilgi ve becerilerini akılcı ilaç kullanımı ile birleştirerek profesyonel davranmaları sağlanmalıdır.
- Eğitim ve klinik uygulamalarda önemli sorumluluk üstlenen akademisyenlerin sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine akılcı ilaç kullanımı konusunda öğrencilere rol model olmaları ve öğrencilere yol gösterici olmaları gerekmektedir.
- Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımı için daha fazla araştırmanın yapıp değerlendirilmesi önerilmektedir.

Yazar katkıları

Fikir ve tasarımı – EBG; Veri toplama – EBG, HŞS; Veri analizi/yorumlama – MNE, EBG; Makalenin yazımı – MNE, EBG; İçeriğin eleştirel incelemesi – EBG, HŞS; Son onay ve sorumluluk – HŞS; Malzeme ve teknik destek – HŞS, MNE, EBG; Süpervizyon – HŞS, MNE.

Çıkar çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Finansal destek yoktur.

Teşekkür

Araştırmaya katılarak destek veren tüm sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Filiz, M., & Bozdemir, E. (2021). Türkiye'de Akılcı İlaç Kullanımı ile ilgili bilgi tutum ve davranış çalışmalarının derlemesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 93-101.
2. Çiftçi, B., & Aksoy, M. (2017). Çocuklarda Akılcı İlaç Kullanımı ve Hemşirelerin Sorumlulukları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 191-194.
3. Taşdemir, S. (2013). Akılcı rasyonel ilaç kullanımı. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 1(1), 1-5.
4. Elmas, A., Başaran Güngör, B., Artvin, D., Timuroğlu, B., Duru, M., Gündoğdu, A., & Al Yahya, A. (2020). Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik öncesi dönem öğrencilerinin akılcı ilaç kullanımına yönelik bilgi, görüş ve davranışları. *The Journal of Turkish Family Physician*, 11(2), 68-82.
5. Akıcı, A., & Ulupınar, S. (2015). Hemşirelik Uygulamalarında Akılcı İlaç Kullanımı. *Türkiye klinikleri J Pharmacol-Special Topics*, 3(1), 84-93.
6. Sürmelioğlu, N., Kıroğlu, O., Erdoğan, T., & Karataş, Y. (2015). Akılcı Olmayan İlaç Kullanımını Önlemeye Yönelik Tedbirler. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 24(4), 452-462.
7. Tural Büyük E, Ünalı Baydın N. Hasta Güvenliği Kapsamında Akılcı İlaç Kullanımında Annelerin Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;24(3):349-56.
8. Er, M. N., & Saydamlı, H. Ş. (2023). Hasta Güvenlik Kültürünün Hemşireler Tarafından Algılanması: Özel Bir Hastane Örneği. *Tıp Fakültesi Klinikleri Dergisi*, 6(3), 165-179.
9. Ünver, V., Başak, T., Yüksel, Ç., Güvenç, G., et al. (2014). Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Hemşirelikte Akılcı İlaç Uygulamaları Kursunun Etkinliğinin Hasta Güvenliği Kapsamında Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(4), 284-289.
10. Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Detay Yayıncılık, s.49-50.
11. Soysal, A., & Şahin, E. (2020). Akılcı ilaç kullanımı: Üniversite öğrencileri üzerinde bir. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(3), 175-182.
12. Aslan, R., İlman, E., & Arslan, A. (2019). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanım Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi., s.16-18. Ubak Yayınevi, Sivas.
13. Kuyifatih, A., Yenimahalleli Yaşar, G., & Günaltay, M.M. (2022). Akılcı İlaç Kullanımı: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Bir Uygulama. *Fiscaoeconomia*, 6(1), 251-277.
14. Kus E. (2016). *Öğrenci hemşirelerin akılcı ilaç kullanım ilkeleri konusunda bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
15. Şengül, B. N., & AKYİL, S. (2022). Farklı Kuşaklarda Akılcı İlaç Kullanımı ve Sağlık Algısının İncelenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5(3),169-178.
16. Şantaş, F., & Demirgil, B. (2017). Akılcı İlaç Kullanımına İlişkin Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 35-48.
17. Karakurt P, Hacıhasanoğlu R, Yıldırım A, Sağlam R. Üniversite öğrencilerinde ilaç kullanımı. *TAF Prev Med Bull*, 2010, 9: 505-512.
18. Karaman, A., Ayoğlu, T., Aydoğan, M. N., & Kuğu, E. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanma Durumları. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 27